

Izvešće o radu Isusovačke službe za izbjeglice u 2019. godini uz preporuke nadležnim institucijama

Kroz 2019. godinu Isusovačka služba za izbjeglice – JRS, humanitarna nevladina organizacija provodila je svakodnevno (5 do 6 dana u tjednu) svoje aktivnosti u Prihvatilištu za tražitelje azila u Zagrebu, te nekoliko mjeseci aktivno i svakodnevno u Prihvatilištu za tražitelje azila u Kutini, kao partner Vlade RH u projektu “Integracija osoba pod međunarodnom zaštitom preseljenih iz Turske te integracija i zbrinjavanje osoba po osnovi drugih oblika solidarnosti s državama članicama Europske unije” koji podrazumijeva integraciju preseljenih izbjeglica iz Turske (20 sirijskih obitelji). Uz navedeno, JRS je svakodnevno provodio svoje aktivnosti i projekte u Centru za integraciju izbjeglica „SOL“ u Zagrebu, kao mjestu integracije, interkulturalnih susreta, edukacije, savjetovanja, pružanja podrške, susreta s lokalnom zajednicom, volonterima, dionicima uključenim u proces integracije od strane vladinih i nevladinih predstavnika, organizacija i institucija, predstavnika medija i sl. Pružajući psihosocijalnu podršku, provodeći cjelovit pristup osobama tražiteljima azila, s posebnim fokusom na posebno ugrožene skupine (žene žrtve nasilja, maloljetnike, djecu, obitelji, bolesne) djelatnici i volonteri JRS-a održali su niz savjetovanja, edukativnih predavanja, radionica osnaživanja, art-terapije, kulturalne orijentacije, jezične i kulturološke prilagodbe, programe učenja i razvijanja novih te poticanja postojećih vještina, zagovaračkih i medijskih događanja - u skladu s misijom organizacije pratiti, služiti i zagovarati izbjeglice i sve prisilno raseljene osobe. Djelovanje Isusovačke službe za izbjeglice u Hrvatskoj počiva na timskom radu stručnih djelatnika (prevoditelji, kulturalni medijatori, socijalni asistenti, socijalni radnici i drugi stručnjaci) te nezanemarivom učešću volontera, koji svoje vještine, iskustvo i zalaganje stavljaju u službu potreba i prava tražitelja azila i osoba pod međunarodnom zaštitom, kako bi njihov boravak u Prihvatilištu te kasniji postupak integracije u hrvatsko društvo učinili što uspješnijim, humanijim i pravovremenim, olakšavajući pritom i proživljena traumatska iskustva i suočavanje s novim izazovima u novom jezičnom, kulturološkom i socijalnom okruženju. Istovremeno, zagovarajući njihova prava i potrebe, osmišljenim komunikacijskim djelatnostima i akcijama nastojimo poticati pozitivne promjene te podizati svijest lokalne zajednice na svim razinama o važnosti, svrhovitosti i općoj dobrobiti izražavanja dobrodošlice izbjeglicama i iskazivanju podrške u procesu integracije. Naše je djelovanje usmjereno prema suradnji vladinog i nevladinog sektora kao jedinog uspješnog i održivog sustava prihvata i integracije izbjeglica.

Budući da smatramo da skrb i podrška djeci uključuje i intenzivan i kontinuiran rad sa čitavom obitelji, roditeljima i širom zajednicom, u narednom sažetku provedenih aktivnosti donosimo one aktivnosti i preporuke za koje smatramo da su imale pozitivne učinke za dobrobit djece i njihovih obitelji.

1. Prihvatište za tražitelje azila, Zagreb

Napomena: sve JRS radionice, su usmjerene i predstavljene svima koji se u tom trenutku nalaze u Prihvatištu u Zagrebu. U prosjeku na svaku JRS radionicu i aktivnost (izlet, šetnja, posjet kulturnim institucijama i sl.) se odazvalo 12 + osoba. Uzeći u obzir da JRS svakodnevno provodi minimalno jednu radionicu/aktivnost u Prihvatištu, dok jedna godina ima otprilike 250 radnih dana možemo sumirati da na našim radionicama i aktivnostima bilježimo oko 3.000 dolazaka i sudjelovanja punoljetnih osoba. Child Friendly Space (CFS) – u prosjeku dnevno boravi 40 djece koja sudjeluju u vođenim i strukturiranim aktivnostima i radionicama, što bi značilo da smo kroz proteklu godinu zabilježili otprilike 10.000 dolazaka djece na JRS aktivnosti u CFS prostorima Prihvatišta.

Tijekom 2019. godine Isusovačka služba za izbjeglice u Prihvatištu za tražitelje međunarodne zaštite u Zagrebu održavala je više tipova aktivnosti kako bi facilitirala lakšu prilagodbu i integraciju tražiteljima azila koji tamo borave. Aktivnosti su se održavale tjednom dinamikom, uz povremene izlete u prirodu, osobito tijekom proljeća i jeseni 2019. Organizirali smo također i posjete kazalištu, u sklopu kulturoloških aktivnosti upoznavanja Hrvatske i Zagreba, gdje smo s korisnicima gledali plesne predstave te se kasnije osvrtno na viđeno, komentirali i koristili i ovu priliku da objasnimo kulturološke razlike i prepoznamo sličnosti i univerzalne pojmove.

Rad sa ženama odvijao se kroz dvije dimenzije: pružanje psihosocijalne pomoći, održavanje radionica sa psihološkim i kulturološkim temama te kreativne radionice Žene za žene. Na radionicama su uvijek bila prisutna i malena djeca (0-3 godine) sudionica programa, za koje u prostorima Prihvatišta nije osigurano čuvanje/skrb. Psihosocijalne i kulturološke radionice, održavane u pravilu svakodnevno od ponedjeljka do petka, usklađene su s obzirom na želje i potrebe naših korisnika, ali i u komunikaciji sa Ministarstvom unutarnjih poslova. Primjerice, kada je primijećen problem u vezi sa higijenom i čistoćom korisnika, brigom oko novorođenčadi i sl. MUP je to komunicirao JRS-u na što smo naknadno organizirali niz aktivnosti, kako sa ženama tako i s djecom, kako bi potpomogli učenje o higijeni i

zdravlju te zdravim navikama. Nakon procjene potreba (za što je osobito važna uloga prevoditeljice/kulturne medijatorice), kreativni dio radionica usmjerio se također na ono što je ženama potrebno. Primjerice, najzastupljenija aktivnost bila je pletenje šalova, odjevnih predmeta za djecu, čarapa i slično u različitim bojama i dimenzijama. U kreativnom dijelu održali smo kratki tečaj crtanja, kreativnu terapiju plesom i pokretom, izrađivanje nakita, crtanje klanom, baby fitness i mnoge druge aktivnosti. Tijekom 2019. godine odlazili smo i na izlete sa ženama i njihovom djecom, često održavajući i neki tip psihosocijalne radionice u prirodi. Kao primjer onih najuspješnijih možemo izdvojiti radionice o stresu i načinima nošenja s istim, koje smo u više navrata održali s našim korisnicama u Park šumi Maksimir te na Jarunu i Bundeku. Žene su jedna s drugom dijelile tehnike nošenja sa stresom (izbjeglištva, majčinstva, života u Prihvatilištu), budući da nam je bilo važno osvijestiti kod njih koliko su same vrijedne i snažne te djelomično otkloniti osjećaj nesposobnosti, vodeći se onime što žene tražiteljice azila obično govore da osjećaju. Osim toga, održavali smo tjedne radionice na temu nenasilne komunikacije, prihvaćanja, stereotipa i predrasuda, kultura i običaja te njihove mijene tijekom povijesnog razdoblja, uz mnoge druge. Najveći dio radionica posvećen je podizanju svijesti o rodno uvjetovanom nasilju (GBV); što ono obuhvaća i na koje načine se može spriječiti. Nakon tematskog dijela radionice koji je u fokus stavio različita shvaćanja ženske ljepote i prihvaćanja vlastitog tijela s korisnicama smo otišli na izlet u Opatiju. Neke od njih prvi puta su se iskušale u plivanju i mnogima je to bio prvi put da su vidjeli plažu te žene i muškarce u kupaćim kostimima, neopterećene jedni drugima i svojim izgledom. Individualno smo radili, kontinuirano kroz višemjesečno razdoblje, i sa desetak žena koje su bile/ još uvijek jesu žrtve rodno uvjetovanog nasilja, a u individualnom radu koristili smo projektivne tehnike, osobito crtanje i asocijativne karte (u više od 20 radionica).

Osim rada sa ženama, JRS je povremeno radio i s **muškarcima**, u slučajevima obiteljskog psihosocijalnog savjetovanja te glazbenih radionica za muškarce. Glazbene tjedne radionice vodio je naš kulturni medijator i prevoditelj, a obuhvaćale su učenje i obradu pjesama na različitim jezicima, uključujući i hrvatski, uz usputno učenje o hrvatskoj glazbenoj kulturi. **Računalna učionica** (otvorena svakodnevno od ponedjeljka do petka) također je jedan od tipova podrške koju smo nudili našim korisnicima, a otvarali smo ju dva do tri puta tjedno. Osim što korisnici imaju pristup računalu, koje im je često neophodno radi kontakta sa obitelji i prijateljima, na raspolaganju im stoji i naš prevoditelj te često volonter, koji su spremni pokazati im osnove rada na računalu i pomoć pri traženju sadržaja, otvaranja korisničkih računa i slično. Uz povremene prekide, JRS je održavao kroz 2019. i kontinuirane

tečajeve hrvatskog i engleskog jezika koje su provodili volonteri na tjednoj bazi. Računalna radionica otvorena je za sve dobne skupine, te je u nekoliko navrata provedena i kratka edukacija djece tražitelja o sigurnom korištenju interneta i kulturi komunikacija u virtualnom prostoru. Mjesto je poslužilo i kao izvor za učenje pjesmica, gledanje edukativnih sadržaja i učenje jezika te višejezične zabavne sadržaje pod nadzorom osposobljenog prevoditelja.

Child Friendly Space je prostor prilagođen djeci koji se koristi u hitnim slučajevima kao prvi odgovor na dječje potrebe i ulazno mjesto za rad s djecom pogođenom traumom i stresom u Prihvatnom centru za tražitelje azila. To je sigurno mjesto za djecu u kojemu se provode odgojno-obrazovne i sadržajno pripremljene edukacije kroz igru. Prostor CFS-a nije prilagođen velikom broju djece kao ni za majke s bebama, ali im je omogućen slobodan pristup. U prvoj polovici godine dolazilo je do 35 djece u danu, a u drugoj polovici godine taj se broj povećavao, tako da je dolazilo do 57 djece u danu. Sigurno mjesto za djecu je prostor za provođenje raznih aktivnosti i edukacija kao što su: likovno izražavanje, učenje jezika, razvoj glazbenih sposobnosti kroz glazbene igre, timske igre na otvorenom, lokalne tradicionalne dječje igre, edukacija o važnosti higijene (poseban naglasak na oralnoj higijeni), poticanje emocionalnog razvoja djeteta (socioemocionalni razvoj, upoznavanje s ugodnim i neugodnim emocijama), razgovori i učenja o nenasilnom rješavanju sukoba među djecom - medijacija i sl. Organizirane tematske aktivnosti s manjim brojem djece bile su provedene u suradnji sa Zagrebačkim kazalištem mladih gdje su djeca mogla posjetiti kazalište i pogledati predstavu „Alisa u zemlji čudesa“. Također je ostvarena suradnja sa SuperKid školom klizanja na kojoj je sudjelovalo 30 djece. Kod obje aktivnosti djeca su bila praćena i od strane stručnih JRS-ovih suradnika za rad s djecom.

Provedbe ovakvih tematskih radionica s djecom u Prihvatilištu nisu uvijek bile uspješne i bez izazova, na što su utjecali razni unutarnji i vanjski utjecaji kao što su nepredviđene situacije s roditeljima djece ili sa samom djecom, prioritetnije situacije vezane za rješavanje konflikata, nemogućnost provedbe aktivnosti zbog manjka stručnih ljudi ili neadekvatnog prostora za veći broj djece, sudjelovanje djece s poteškoćama u razvoju kojima je nužno ponuditi posebno strukturirani prilagođen program i sl.

Organizirano je i **pružanje besplatne pravne pomoći** u redovnim terminima i to u prosjeku u 4 termina mjesečno tijekom cijele godine. Korisnicima je pravna pomoć pružena u obliku općih pravnih informacija, pravnih savjetovanja i zastupanja pred javnopravnim tijelima. U Prihvatilištu su održana dva grupna savjetovanja u formi pravno-edukativnih radionica na kojima je korisnicima prezentiran

zakonodavni okvir i sustav zaštite osoba u svojstvu tražitelja međunarodne zaštite i osoba koje se nalaze pod zaštitom. Cilj grupnih savjetovanja bio je osvijestiti korisnike o njihovim pravima te ih upoznati s mogućnostima pristupa sustavu besplatne pravne pomoći u Republici Hrvatskoj, te im ujedno i pružiti besplatnu pravnu pomoć u odnosu na konkretnu potrebu. Ovisno o obliku pravne pomoći, korisnicima su pružene 52 opće pravne informacije, 33 pravna savjeta, u 17 situacija pravna pomoć je pružena u obliku sastavljanja podnesaka pred javnopravnim tijelima te u 14 situacija u obliku zastupanja pred javnopravnim tijelima. U obliku pravnog savjetovanja i grupnog savjetovanja održavanjem pravno edukativnih radionica, tijekom 2019. g. bilo je obuhvaćeno 63 korisnika.

- psihosocijalne radionice za žene: kroz 2019. godinu bilo ih je 45, tematske su pokrivala rodno uvjetovano nasilje, stres i tehnike nošenja s istim, komunikacijske strategije te aspekte odgoja djece (osobito higijena i zdravlje). Sveukupno su 202 žene pohađale radionice, u prosjeku 12 žena po radionici.
- kreativne radionice za žene: kroz 2019. godinu bilo ih je 90, tematski su pokrivala pletenje, izrađivanje nakita i crtanje po tijelu, tehnike crtanja sa vodenim bojama i temperama te kreativnu terapiju plesom i pokretom (u suradnji sa sveučilištem u Osijeku). Sveukupno je 230 žena pohodilo radionice, u prosjeku 10 žena po radionici.
- računalna učionica: kroz 2019. godinu bilo ih je 150, asistencija tražiteljima u osnovnom služenju sa računalom (youtube, word, mail, pretraživanje poslova, snalaženje po gradu), sveukupno je 300 ljudi pohađalo radionice. U prosjeku 12 osoba.
- glazbene radionice za djecu i odrasle: kroz 2019 godinu održalo ih se 40, sveukupno je 95 djece i odraslih pohađalo radionice. U prosjeku 6 osoba.
- radionice sa djecom: kroz 2019 godinu održalo se 427 radionica, tematski su pokrivala zdravlje i higijenu, sigurnost, učenje slova i brojeva, slobodnu igru i drugo, a pohađalo ih je ukupno 400 djece. U prosjeku 25 djece po radionici.
- Pravna pomoć: ovisno o obliku pravne pomoći, korisnicima su pružene 52 opće pravne informacije, 33 pravna savjeta, u 17 situacija pravna pomoć je pružena u obliku sastavljanja podnesaka pred javnopravnim tijelima te u 14 situacija u obliku zastupanja pred javnopravnim tijelima. Naprijed navedenim aktivnostima pružanja pravne pomoći, u obliku pravnog savjetovanja i grupnog savjetovanja održavanjem pravno edukativnih radionica, tijekom 2019.g. bilo je obuhvaćeno 63 korisnika.

Preporuka: Djeca kao najranjivija skupina migranata izložena su brojnim problemima koji se mogu uočiti u svakodnevnoj dnevnoj interakciji. Kroz svakodnevni boravak s djecom migranata uočeni su problemi koji pokazuju na znakove psihosocijalne uznemirenosti, a to se najčešće uočava kada se djeca igraju/ne igraju. Najčešći primjeri s kojima se susrećemo su burne reakcije u igri, razdražljivost, agresivnost, tuga, pasivnost, strah od stvari ili novih situacija, ne govorenje, zbunjenost, pretjerana ovisnost prema drugima ili pretjerana neovisnost. Takve reakcije kod djece su najčešće uočene nakon neuspjelih prelazaka granica i ponovnog vraćanja u prihvatilište. Djeci olakšavamo njihov boravak kroz poticanje suradnje na ekspresivnim/kreativnim aktivnostima, edukativnom aktivnostima o životnim vještinama i drugim aktivnostima koje promiču razvoj djeteta, psihosocijalnu dobrobit i vještine suočavanja sa stresom. Kroz krizne situacije s kojima se suočavaju djeca migranti uočene su visoke razine stresa te reakcije na njih znaju trajati po nekoliko dana ili tjedana. Uočene su i reakcije djece koja su krenula u školu kao što su promjena u razini aktivnosti, pričanje o događajima na repetitivan način, emocionalna zbunjenost, promjena raspoloženja, nedolasci u školu, tuga, osjećaj osamljenosti i neprihvatanja, agresija i iritantnost, strah i sl.

Preporuke za bolje unapređenje rada u sigurnom mjestu za djecu: psihološka podrška za djecu, programi koji su usredotočeni na traumatska iskustva, programi koji su raspodijeljeni na različite dobne skupine, supervizija djelatnika koji su u direktnom kontaktu s ranjivim skupinama migranata.

2. Prihvatilište za tražitelje azila, Kutina

Napomena: 27.12.2018. godine JRS potpisuje s MUP-om ugovor, sporazum o suradnji na programu preseljenja, projekt "Integracija osoba pod međunarodnom zaštitom preseljenih iz Turske te integracija i zbrinjavanje osoba po osnovi drugih oblika solidarnosti s državama članicama Europske unije" koji podrazumijevan integraciju preseljenih izbjeglica iz Turske (20 sirijskih obitelji). Sukladno tome JRS u 2019. godini od dana kada su obitelji stigle u RH svakodnevno radi u Prihvatilištu u Kutini. Rad i aktivnosti JRS-a u Prihvatilištu u Kutini su usko vezane uz provedbene aktivnosti projekta integracije preseljenih osoba te su u tom smislu specifično organizirane i usmjerene prema određenoj skupini korisnika (10+10 obitelji).

Kulturna orijentacija

Cilj:

1. kroz radionicu je prisutnima objašnjen, kroz interaktivnu prezentaciju, geografski, kulturološki, povijesni i društveno aktualni položaj Hrvatske s ciljem približavanja konteksta i svakodnevnog života (npr. gdje se nalazi Hrvatska u odnosu na regiju i Europu, kratki prikaz povijesti zemlje, promotivni video Hrvatske turističke zajednice s poznatim hrvatskim ličnostima koje govore o Hrvatskoj i znamenitostima kako bi tražitelji međunarodne zaštite stekli dojam o različitosti hrvatskih regija i prirodnih i kulturnih bogatstava i sl). Objašnjeno je i društveno-političko uređenje države, predstavljena ekonomija zemlje (valuta, gospodarske djelatnosti, turizam). Korisnicima je skrenuta pozornost i na najviše vrednote Ustava Korisnike se educiralo i o zdravstvenom sustavu te sustavu školovanja. Upoznati su i s vrlo praktičnim stvarima koji se tiču njihova boravka u RH, poput one da kje važno uvijek imati u posjedu karticu dozvole boravka, koja će im biti izdana, te su upoznati s brojem hitnih službi (112). Na samom kraju prezentacije iznesene su neke zanimljivosti o Hrvatskoj, objašnjen je način i kultura komunikacije i slično.

JRS je za svaku grupu organizirao dvije kulturne orijentacije, na svakoj kulturnoj orijentaciji su sudjelovali svi punoljetni članovi obitelji, dakle ukupno 46 osobe.

Preporuka: osigurati provođenje kulturalnih orijentacija za sve tražitelje azila i osobe pod međunarodnom zaštitom. Prilagoditi izvođenje ovog vrsta sadržaja i za djecu, prema predmetu interesa i na način koji odgovara pojedinoj dobroj skupini.

Obiteljske radionice

Ciljevi: Pružiti sudionicima informacije o strukturiranoj svakodnevici kao sredstvu jačanja obiteljske kohezije, odgoja, smanjenju stresa i normalizaciji života; Upoznavanje sa načinima upravljanja brigama i učenje njihove primjene u svakodnevnom životu, razgovor o odgojnim metodama i upoznavanje s učinkovitim odgojnim metodama, jačanje pozitivne slike o sebi kod djeteta.

JRS je za svaku grupu organizirao dvije obiteljske radionice, na kojima je u prosjeku sudjelovalo 15 osoba.

Radionice sa ženama

Ciljevi: Uspostaviti ugodnu psihosocijalnu klimu te povećati grupnu koheziju; Ojačati svijest sudionika o sebi samima; Osvijestiti pozitivne osobine i snage kod sudionika; Osvijestiti postojanje osobnih potreba i potreba drugih; Naučiti prepoznavati različite potrebe i uvažavati potrebe drugih; Osvijestiti vlastite izbore i odgovornost za ponašanje i donošenje odluka; Osvijestiti načine nošenja sa stresom i usvojiti tehnike relaksacije; osvijestiti važnost kvalitetne komunikacije u svakodnevnom životu; osvijestiti povijesnu i kulturološku perspektivu ženske i muške uloge u društvu.

Za vrijeme dok su obitelji boravile u Prihvatilištu JRS je proveo 10 radionica, na kojima je u prosjeku sudjelovalo 10 žena po radionici.

Radionice sa muškarcima

Ciljevi: Uspostaviti ugodnu psihosocijalnu klimu te povećati grupnu koheziju; Ojačati svijest sudionika o sebi samima; Osvijestiti pozitivne osobine i snage kod sudionika; Osvijestiti postojanje osobnih potreba i potreba drugih; Naučiti prepoznavati različite potrebe i uvažavati potrebe drugih; Osvijestiti vlastite izbore i odgovornost za ponašanje i donošenje odluka; osvijestiti načine nošenja sa stresom i usvojiti tehnike relaksacije; Osvijestiti važnost kvalitetne komunikacije u svakodnevnom životu.

Za vrijeme dok su obitelji boravile u Prihvatilištu JRS je proveo 8 radionica, na kojima je u prosjeku sudjelovalo 8 muškaraca po radionici.

Radionice sa adolescentima

Ciljevi: Poboljšanje raspoloženja kod sudionika; Istražiti kako sudionici gledaju na prijateljski odnos, potaknuti korisnike na razmišljanje o karakteristikama najboljih prijatelja, osvijestiti važnost prijatelja u našem životu, povezati karakteristike najboljih prijatelja sa vlastitim karakteristikama; osvijestiti koje su vlastite osobine kao najboljih prijatelja; Istražiti kako sudionici shvaćaju ideju ljubavi i romantičnih odnosa; Saznati kako sudionici shvaćaju ideju ljubavi, osvijestiti osobine kvalitetnih odnosa; Osvijestiti narav odnosa s roditeljima, povećati spremnost za poboljšanjem odnosa s roditeljima.

Za vrijeme dok su obitelji boravile u Prihvatilištu JRS je proveo 8 radionica, na kojima je u prosjeku sudjelovalo 16 adolescenata.

Preporuka: za dobrobit djeteta, raditi istovremeno sa svim članovima obitelji, što je također potrebno sustavno organizirati i financijski omogućiti. Potrebno je dodatno osnažiti roditelje, kako bi pratili u procesu integracije djecu koja obično brže jezično napreduju, što dovodi do poremećaja uloga i odnosa u obitelji. Dugoročno, ovakva situacija ima razarajući učinak na obitelji te je za djecu izuzetno stresna i nepovoljna.

Radionice hrvatskog jezika

Kako na razini države nije bio organiziran službeni tečaj hrvatskog jezika u trenutku kada je prva grupa stigla u RH, JRS je svakodnevno organizirao radionice hrvatskog jezika za odrasle i adolescente.

Ukupno je održano 39 radionica, u trajanju od 2 školska sata dnevno, na kojima je u prosjeku bila prisutna 21 osoba.

Kako je prva grupa pristigla u RH krajem svibnja, te se u Prihvatilištu zadržala preko ljeta, preko školskih praznika JRS je za osnovnoškolsku djecu organizirao i proveo radionice hrvatskog jezika.

Ukupno je održano 19 radionica, u trajanju od 2 školska sata, na kojima je u prosjeku bilo prisutno 8 djece po radionici.

Preporuka: Iako je RH tranzitna zemlja za većinu osoba koje kroz nju prođu kao tražitelji azila, potrebno je uvesti tečaj jezika već u samom Prihvatilištu, za sve korisnike, te ga intenzivno nastaviti u procesu integracije, po odobrenju međunarodne zaštite.

Izdvojene integracijske aktivnosti JRS-a s pozitivnim učinkom na djecu i mlade izbjeglice kroz 2019., kao odgovor na uočenu problematiku:

Suradnja vladinog i nevladinog sektora u procesu decentralizacije osiguranog smještaja za osobe pod međunarodnom zaštitom

Isusovačka služba za izbjeglice asistirala je kroz posredstvo socijalnih djelatnika, kulturalnih medijatora i prevoditelja te volontera i socijalnih asistenata osobama pod međunarodnom zaštitom u Zagrebu, Karlovcu i Sisku u njihovom uključanju u obrazovni sustav, na tržište rada, u komunikaciji s nadležnim

službama (HZZ, CZSS, PP, SDUOSZ, gradske uprave i dr.) kako bi olakšala pristup uslugama, pratila pojedinačne slučajeve te po potrebi asistirala s ciljem što bolje integracije i osamostaljivanja osoba pod međunarodnom zaštitom, Istovremeno, Isusovačka služba za izbjeglice se stavila na raspolaganje djelatnicima nadležnih institucija i službi kako bi i njima pružila potrebne informacije, podršku i pomoć u komunikaciji s korisnicima.

Preporuka: potrebno osigurati daljnja sredstva za ovakvo posredstvo za sve osobe pod međunarodnom zaštitom u RH, s ciljem stvaranja kvalitetnog i učinkovitog sustava integracije te osnaživanja lokalnih sredina među kojima se mnoge po prvi put susreću s izbjeglicama u integraciji na njihovom lokalnom području, za što su nerijetko nesprenni i nepripremljeni pa sustavno i učinkovito ne mogu odgovoriti niti na bazične potrebe novih sugrađana.

Komunikacija s lokalnom zajednicom i davanje glasa izbjeglicama:

U 2019. godini Isusovačka služba za izbjeglice JRS nastavila je kroz časopis Staze interaktivno i uključivo komunicirati potrebe i prava izbjeglica i svih prisilno raseljenih osoba prema lokalnoj zajednici. Istovremeno, ovaj časopis nastaje u suradnji sa osobama u procesu integracije, te je zamišljen kao platforma na kojoj se osobe mogu same izražavati i kreirati sadržaj pod mentorstvom uredništva JRS-a. Časopis Staze predstavlja se i dijeli kontinuirano svim dionicima u procesu integracije, tražiteljima i osobama s odobrenom međunarodnom zaštitom, zainteresiranoj javnosti, predstavnicima civilnih udruga na lokalnim razinama, partnerima, volonterima i dr. Sadrži materijale i tekstove namjenjene svim dobnih skupinama, pa tako i djeci.

Preporuka: osigurati nove interaktivne platforme susreta izbjeglica i lokalne zajednice, posebice po vršnjačkom principu. Osigurati i omogućiti sadržaje prilagođene dobnom uzrastu, posebice za djecu osnovnoškolske i srednjoškolske dobi.

Uključiti mlade izbjeglice u aktivnu i odgovornu društvenu participaciju

U listopadu 2019. godine stručne djelatnice Isusovačke službe za izbjeglice- JRS održale su sedmodnevni trening za mlade izbjeglice u Hrvatskoj, zajedno s predstavnicima partnerskih organizacija iz Italije i

Grčke, u sklopu Erasmus plus projekta „Stripped of choice, but given a voice!“ čija je namjera osnažiti mlade izbjeglice za aktivno sudjelovanje u društvu, zagovaranje vlastitih prava, međusobno povezivanje i upoznavanje s resursima u lokalnoj zajednici. U tjedan dana trening je okupio dvadeset mladih izbjeglica iz cijele Hrvatske, ponudio im treninge raznih vještina, osnaživanje, edukaciju i terensku nastavu u Zagrebu i Osijeku. Dvadeset mladih između osamnaest i trideset godina, s odobrenom međunarodnom zaštitom u Hrvatskoj, kroz tjedan su dana otvarali prostor za interkulturalni dijalog među mladima. Naučili su i koja su njihova prava ali i obaveze u zajednici, gdje mogu tražiti podršku i pomoć, kako zagovarati vlastita prava te kako se povezati s mladima iz lokalne zajednice te lokalnim i inozemnim organizacijama civilnog društva. Sve to na hrvatskom, engleskom, arapskom i farski jeziku. Posebna dodatna vrijednost ovog projekta je i dokumentarni film u nastajanju, sniman za vrijeme treninga, gdje su mladi izbjeglice imali priliku pokazati svoje talente, ispričati svoju priču i što ih motivira te u konačnici i evaluirati cijeli trening.

Povodom Dana Europe i ususret izborima za Europski parlament Isusovačka služba za izbjeglice, u partnerstvu s Predstavništvom Europske komisije u Hrvatskoj, održala je 10. svibnja Druženje mladih na Europskom trgu u Zagrebu, gdje je ispred više od 500 maturanata iz cijele Hrvatske te ostalih sudionika predstavila svoje zagovaračke tendencije i konkretne aktivnosti, s naglaskom na projekt preseljenja i integracije sirijskih državljana iz Turske u Hrvatsku - sve uoči nadolazećih europskih izbora koje je JRS diljem Europe smatrao važnom prilikom za djelovanje prema Europi vjernoj svojim vrijednostima, pozivajući sve građane da iskoriste svoju moć glasa i izaberu Europu solidarnosti, dostojanstva, humanosti i jednakosti za sve, pa i za izbjeglice. U sklopu manifestacije, ravnatelj Isusovačke službe za izbjeglice za jugoistočnu Europu, p. Tvrtko Barun, SJ, uz državnog tajnika u Ministarstvu unutarnjih poslova, gospodina Žarka Katića, predstavio je suradnju JRS-a i MUP-a na programu preseljenja, s naglaskom na integracijskim aktivnostima koje JRS kontinuirano provodi u svom Centru za integraciju izbjeglica SOL u Zagrebu i diljem Hrvatske, dok je koordinatorica volontera i socijalna radnica JRS-a Mirna Varga održala interkulturalnu radionicu zbližavanja za mlade pod nazivom "Jučer stranci, danas susjedi". Cilj je bio upoznati hrvatske srednjoškolce s njihovim vršnjacima koji su u izbjegličkom statusu, osvijestiti ih o važnosti prihvaćanja, podrške, ali i o prednostima međusobne razmjene jezičnih, kulturnih i drugih znanja i vještina te sprječavanja diskriminacije. U samo događanje su kao aktivni sudionici bili uključeni i mladi s odobrenom međunarodnom zaštitom u RH. Naglasak ovog Druženja mladih bio je na participaciji na ovogodišnjim izborima za Europski parlament. Zagovaračka, institucionalna i nepolitička

kampanja ovajputglasam.eu koju Ured Europskog parlamenta u Hrvatskoj provodi još od lipnja 2018. godine, a JRS je jedan od partnera kako na europskoj, tako i na nacionalnim razinama, kulminirao je aktivnostima mladih i za mlade upravo toga dana na Europskom trgu u Zagrebu.

Preporuka: jačati, razvijati i poticati projekte vršnjačke suradnje i razmjene te direktnog susreta mladih izbjeglica sa svojim vršnjacima domaćina. Poticati društveni angažman mladih izbjeglica kao alat osnaživanja, primjera dobrih integracijskih praksi i zagovaračkih akcija prema lokalnoj zajednici. Poticati lokalno djelovanje i europsku perspektivu.

Zaštiti sve, posebice djecu izbjeglice, od rodno uvjetovanog nasilja

Isusovačka služba za izbjeglice - JRS predstavila je u rujnu rezultate, zaključke i metodologiju dvogodišnjeg projekta 'Sukreiranje metode savjetovanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja (CCM-GVB)'. U ovom projektu, koji se istovremeno provodio u 13 europskih zemalja, u središte je stavljena dobrobit, osnaživanje, savjetovanje i integracija žena izbjeglica. Pritom se ne misli samo na žene kojima je status izbjeglice određen na temelju Konvencije UN-a o izbjeglicama iz 1951. godine, već na sve žene koje su u postupku utvrđivanja izbjegličkog statusa (tj. koje traže azil), koje su dobile međunarodnu zaštitu (supsidijarnu zaštitu ili azil) ili se nalaze u procesu deportacije. Opći cilj ovog projekta je informiranje, potpora i poticanje prijavljivanja žena izbjeglica žrtava rodno uvjetovanog nasilja, pružajući im pristup uslugama podrške. Ovaj projekt poboljšava pristup uslugama podrške i kapacitete stručnjaka da pomažu žrtvama, obučavanjem, međusobnim učenjem i sukreiranjem nove usluge podrške (metode savjetovanja). Provedene aktivnosti obuhvaćale su stvaranje metode savjetovanja za žene izbjeglice, žrtve rodno uvjetovanog nasilja, poticanje izgradnje kapaciteta među savjetnicima, prikupljanje i evaluiranje podataka o potrebama žrtava te uspostavljanje mreže stručnjaka. Ovaj projekt posebno naglašava formu multidisciplinarnih savjetovanja koja nisu samo puko pružanje pravnih podataka i kazivanje žrtvama koja prava i mogućnosti imaju. Kroz proces ih se prati, pruža im se podrška, osnažuje ih se na svaki mogući način. Tada su one same spremnije sudjelovati u postupku i tražiti prava. Važno je razumjeti i da žene izbjeglice nisu homogena skupina te stoga pristup prema ženama iz različitih država i kultura treba biti prilagođen. I dok god je nasilje ovoliko čest i normalizirani dio života žena izbjeglica te ostaje neviđeno i nedovoljno prijavljeno zbog normalizacije, srama i nepovjerenja, potrebno je otvarati puteve prema samim ženama te utjecati na zakonodavni sustav i raditi

na poboljšanju pristupa u praksi – oko čega je posebno nastojala Isusovačka služba za izbjeglice, svakodnevno radeći sa ženama izbjeglicama s kojima i po završetku ovog projekta nastavlja provoditi iste aktivnosti, kao idući korak ove uspješne metode savjetovanja.

Preporuka: koristiti navedenu metodu i smjernice u svakodnevnom radu, posebno se fokusirati na djecu izbjeglice žrtve rodno uvjetovanog nasilja, no i djecu čije su (najčešće) majke žrtve, što i djecu čini posebno ranjivih i traumatiziranim svjedocima proživljenog/proživljanog nasilja

Osvijestiti širu lokalnu zajednicu za prisustvo i položaj djece izbjeglica u RH

Na zagrebačkim ulicama, na četiri zagrebačka trga (Trg bana Jelačića, Preradovićev trg, Trg Republike Hrvatske i Trg kralja Tomislava) kroz travanj 2020. postavljena je fotografska izložba *Oni // They* sastavljena od pop up instalacija s portretima četvero izbjeglica iz Sirije, Iraka i Irana koji trenutačno žive u Hrvatskoj. Na svakom pojedinom punktu prikazana su četiri portreta jednoga migranta koje su načinili ugledni hrvatski umjetnici Ana Opalić, Mare Milin, Stanko Herceg i Ivan Posavec koji su dali svoje viđenje četvero iznimnih ljudi iz Sirije, Iraka i Irana s njihovim životnim pričama. Riječ je o izložbi iz popratnog programa Festivala tolerancije, organiziranoj pod pokroviteljstvom UNHCR-a Hrvatska i u suradnji s Isusovačkom službom za izbjeglice. Jedna priča je ispričana iz perspektive dječaka Mehdija, što je stavilo dodatan fokus na položaj djece izbjeglica u RH.

Kroz 2019. godinu Isusovačka služba za izbjeglice (JRS) nastavila je aktivno provoditi zagovaračku kampanju „Jučer stranci, danas susjedi“ koju je započela otvorenjem Centra za integraciju izbjeglica SOL u Zagrebu u svibnju ove godine. Ideja ove kampanje je zblizavanje izbjeglica i lokalne zajednice kroz razne integracijske i interkulturalne aktivnosti i susrete. Ove godine su aktivnosti kampanje intenzivno proširene i u gradovima Kutina, Sisak i Karlovac, kao novim sredinama u kojima je JRS kroz godinu djelovao kao partner Vlade RH u projektu “Integracija osoba pod međunarodnom zaštitom preseljenih iz Turske te integracija i zbrinjavanje osoba po osnovi drugih oblika solidarnosti s državama članicama Europske unije”. Za provođenje ove kampanje JRS je u 2019. godini dobio i medijsko pokroviteljstvo Hrvatske radio televizije, koja je prenoseći provedbene aktivnosti i akcije u sklopu kampanje, kao i ostali mediji, sudjelovala u prenošenju poruka široj javnosti, s ciljem senzibilizacije,

prihvatanja, aktiviranja lokalne zajednice i poziva na volonterstvo i suradnju s izbjeglicama kao novih sugrađanima.

I ove godine, četvrti put za redom, provedena je akcija Isusovačke službe za izbjeglice „Božićni ručak s izbjeglicama“, kroz koju je u svom domu više od trideset izbjegličkih obitelji za blagdanskim stolom ugostilo isto toliko domaćih obitelji, samostana i zajednica u Zagrebu, Karlovcu i Sisku, sa željom da se nova godina otvori u duhu uključenosti, razumijevanja, podrške, konkretnog angažmana prvih susjeda, integracije i ozračja dobrodošlice. Božićni ručak s izbjeglicama postao je već tradicionalna akcija u koju su se osim zagrebačkih, pve godine uključile i obitelji iz Siska i Karlovca – dva grada koja su postala novi dom za sirijske izbjegličke obitelji koje su u Hrvatsku stigle putem projekta preseljenja – pri kojemu Isusovačka služba za izbjeglice djeluje u području integracije kao partner Vlade RH u ovom europskom projektu solidarnosti. Ideja i misija Isusovačke službe za izbjeglice je pomirenje, spajanje i približavanje različitih kultura, tradicija i sudbina. Na tom tragu, akciji Božićni ručak s izbjeglicama prethodio je i zajednički ručak izbjeglica i lokalne zajednice u Karlovcu, organiziran u suradnji s islamskom zajednicom ovoga grada koji je pokazao puno razumijevanje za svoje nove sugrađane. Udomiteljske obitelji s područja Karlovačke županije također su se ove godine pridružile akciji i organizirale blagdansko druženje za izbjegličke obitelji, kao i neki samostani i vjerske zajednice. Projekt se i ove godine održao uz podršku UNHCR Hrvatska.

Preporuka: koristiti nove medije i inovativne načine progovaranja o položaju djece izbjeglica u RH, poticati suradnju i njegovati profesionalan i etičan pristup temi

Djeca izbjeglice – žrtve trgovanja ljudima

Uoči Svjetskog dana selilaca i izbjeglica Isusovačka služba za izbjeglice – JRS je održala okrugli stol „Nije riječ samo o migrantima“, 27. rujna 2019. u Knjižnici i čitaonici Bogdana Ogrizovića u samom centru Zagreba. Okrugli stol nazvan je prema temi poruke koju je papa Franjo uputio za Svjetski dan selilaca i izbjeglica koji se obilježava 29. rujna. Također, ovom je prilikom Isusovačka služba za izbjeglice predstavila i hrvatski prijevod publikacije „Pastoralne smjernice o trgovanju ljudima“ nastale pod okriljem Odjela za migrante i izbjeglice Dikasterija za cjeloviti ljudski razvoj Svete Stolice. Radi se o dokumentu koji temeljito, dajući glas žrtvama trgovanja ljudima, promatra jedan od najvećih skrivenih

problema današnjice, čije su žrtve najčešće migranti i izbjeglice. Prijevod je predstavila s. Stanka Oršolić, članica organizacije RENATE - Redovnice Europe umrežene u borbi protiv trgovanja ljudima i iskorištavanja, koja je i urednica hrvatskog izdanja ove vrijedne publikacije. Na okruglom stolu je svoju audio/video instalaciju „Tranzit“ predstavila i autorica Arijana Lekić Fridrich, koja tematizira izbjegličko iskustvo na nesigurnom putu prema željenom miru i zaštiti, praćenom krijumčarima i životnoj ugroženosti. Instalacija „Tranzit“ bavi se samim procesom putovanja izbjeglica koje su iz Sirije stigle u Hrvatsku. Anonimni je tražitelj azila ispričao bez intervencije autorice svoje putovanje do konačne destinacije, Hrvatske- sigurne zemlje u kojoj može boraviti do željenog povratka u domovinu. Glas koji govori, glas je simultanog prevoditelja u želji da se zaštiti identitet tražitelja azila. Takva priča ispričana iz osobne perspektive lišena je ikakve politike, ali istovremeno ogoljuje sustav i njegove vrijednosti, objašnjava autorica. Ovaj okrugli stol još je jedan pokušaj Isusovačke službe za izbjeglice da skrene pozornost javnosti na položaj i prava izbjeglica, donoseći u duhu papine poruke jednu važnu poruku: Nije riječ samo o migrantima, riječ je o svima nama, o društvu i civilizaciji koju ostavljamo u naslijeđe svojoj djeci.

Preporuka: koristiti navedene smjernice o trgovanju ljudima kao alat prepoznavanja, prevencije i progovaranja o trgovanju ljudima, čije su najčešće žrtve upravo djeca izbjeglice i članovi njihovih obitelji

Dodatne preporuke: Izazovi koordinacije procesa integracije te naponi da zajedničkim snagama povećamo i ubrzamo učinkovitost sustava na korist i dobrobit osoba pod međunarodnom zaštitom u Republici Hrvatskoj, lokalne zajednice koja ih prima i svih nas kao osoba koje dijelimo isti životni prostor, u posljednje su nas tri godine okupljale na sastancima i oko projekata. Neke od njih je inicirala i Isusovačka služba za izbjeglice kao nevladina humanitarna organizacija svakodnevno prisutna u životu osoba u procesu integracije koji bi trebao započeti prvim dolaskom u Prihvatište za tražitelje azila, a kako bismo pokušali upozoriti na uočene izazove te zajednički s ostalim dionicima pronaći rješenja za određenu problematiku, odrediti prioritete te nadležnosti svih dionika uključenih u proces integracije. Kroz svo to vrijeme, kontinuirano do danas, primijetili smo i upozorili na nužnu što bolju povezanost i umreženost svih dionika i nositelja određenih nadležnosti i aktivnosti u području integracije, čiji i dalje ponekad uočeni izostanak smatramo prvenstveno posljedicom nedostatka međusektorske koordinacije,

suradnje i neinformiranosti dionika o ulogama i nadležnostima svih uključenih u proces (kako prema propisanoj nadležnosti, tako i onoj koja proizlazi iz sredstava koju su pojedine institucije/organizacije preuzele zajedno s preuzimanjem sredstava iz AMIF-a za određeno područje).

Kao organizacija koja svakodnevno pruža savjetodavnu podršku svim osobama u integraciji, koristimo i ovu priliku kako bismo skrenuli pozornost svih dionika za tekuću problematiku osoba u integraciji, koja je upravo izravna posljedica nedovoljno uspješnog sustava integracije u protekle dvije godine. Radi se o osobama koje istekom dvije godine od dobivanja međunarodne zaštite u RH ovih dana i nastavno u narednim mjesecima, gube pravo na osiguran stan i režije kao dio integracijske podrške, a koji do sada nisu uspjeli, u ove dvije godine, doseći stupanj ekonomske, jezične i socijalne samostalnosti. Pritom su posebno ugrožene obitelji samohranih roditelja (prvenstveno majki) s malodobnom djecom, uopće obitelji s malom djecom te obitelji u kojima odrasle osobe imaju većih zdravstvenih problema. Obitelji pogođene ovom problematikom intenzivno dolaze u JRS Centar za integraciju izbjeglica SOL (Maksimirska cesta 286, Zagreb), tražeći pomoć i rješenje situacije koju smo svi kao dionici integracijskog procesa mogli i trebali učinkovitije preduhitriti, no rješenje do danas nije poznato, te je budućnost ovih obitelji i u ovom trenutku neizvjesna.

Razlozi spomenute situacije se djelomično prepoznaju i u samom Izvješću o provedbi mjera iz Akcijskog plana za integraciju osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita za razdoblje od 2017. do 2019. godine, odnosno, može ih se prepoznati kroz nepovezanost sustava, nedovoljnu koordinaciju i komunikaciju svih dionika uključenih u proces integracije, posebice onih koji bi trebali stvoriti preduvjete integracije koju je tada moguće nadograđivati određenim nastavnim i dodatnim mjerama i aktivnostima.

Dobivanje međunarodne zaštite u RH nosi sa sobom određena prava te obaveze i odgovornosti – kako za korisnika, tako i državu koja mu tu zaštitu odobrava. To, dakle, znači poštivanje prava, zakona i propisa, s obje strane. Navedeno pretpostavlja i ulaganje dodatnog truda i aktivnosti kao nadopunu „osnovnog paketa“ – što bi moglo značiti osobno ulaganje dodatnog napora i trud svakog pojedinca i obitelji da se što bolje i brže integrira, jednako kao i dostupnost raznih dodatnih aktivnosti i mogućnosti podrške što provode u sklopu svoga rada nevladine i druge organizacije. Sve navedeno je vrlo pohvalno i može i mora funkcionirati kao nadogradnja osnovnog paketa kao preduvjeta integracije – što podrazumijeva prije svega za sve dostupan, verificiran i zakonom propisan tečaj hrvatskog jezika, uz

podršku u pokrivanju životnih troškova u tom dvogodišnjem razdoblju. Tek kada se ostvare svi navedeni (i zakonom propisani) uvjeti, možemo razmatrati koliko nam je sustav integracije uspješan. Dostupan cjelovit integracijski paket koji tada pozitivnim mjerama obvezuje i motivira korisnika može spriječiti društvenu isključenost, siromaštvo, beskućništvo i ostale negativne posljedice nebrige sustava za osobe koje nisu prošli integraciju.

Kako se može djelomično pročitati i u Izvješću o provedbi mjera iz Akcijskog plana za integraciju osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita za razdoblje od 2017. do 2019. godine, osobe kojima ovih dana i mjeseci ističu dvije godine kroz koje su primale financijsku podršku države (no ne i edukacijsku, obrazovnu, počevši od hrvatskog jezika), nisu prošle kroz takav sustav integracije jer nije postojao i do danas ne postoji, iako bilježimo pozitivne napore i pomake u tom smjeru.

Tako danas imamo integriranu maloljetnu djecu uključenu u odgojno – obrazovni sustav RH čiji roditelji (posebice kada govorimo o samohranim majkama i bolesnim roditeljima) nisu u stanju financijski skrbiti za njihovu i svoju dobrobit osiguravajući osnovne životne uvjete stanovanja. To vrijedi čak i u uvjetima kada su zaposleni, budući da plaća jednog roditelja zaposlenog u niskokvalificiranom zanimanju nije dostatna za skrb o višečlanoj obitelji.

Naše iskustvo na pojedinačnim slučajevima pokazuje da je ponekad izazovno no svakako moguće, stvaranjem kvalitetnih i kontinuiranih uvjeta dostupnog i usmjerenog obrazovanja i podrške, stvoriti uvjete integracije i provesti ju u dvogodišnjem razdoblju. No bez sustavne brige i kontinuiteta za sve korisnike, uspješna priča o integraciji ostaje priča o probitačnijim, mlađim pojedincima koji su u RH stigli s vizijom i predznanjem, dok sve one manje asertivne i više ranjive (kojima su nerijetko upravo te karakteristike bile jedan od uvjeta za dobivanje međunarodne zaštite), ostavlja na marginama društvene isključenosti. Stvarajući, kao zaostala problematika, dodatan teret i opterećenje sustavu.

Pozivamo stoga na suradnju i donošenje brzih i konkretnih rješenja vezano uz stambeno zbrinjavanje te društvenu, jezičnu i ekonomsku neovisnost (ili dodatnu podršku) posebice najugroženijih osoba pred istekom dvogodišnjeg sustava financijske podrške od strane RH. Istovremeno se nadamo kako će sadašnja situacija ukazati na „krizna mjesta“ integracije i konkretne korake i nadležna tijela, s ciljem poboljšanja sustava i preveniranja sličnih situacija u narednom razdoblju. Istovremeno, pohvaljujemo određene pozitivne pomake i aktivnosti dionika i institucija uključenih u proces integracija.